

BÖRZSÖNYI SZALAMANDRÁK

ESŐ ÁZTATJA A HEGYOLDALAKAT. Ennek nem mindenki örül, de a foltos szalamandra igen. Tavaly sok volt belőlük, de az idei kemény és főleg elhúzódó télvége és az ezt követő viszonylagos szárazság után nehezen kaptak lábra – már amennyiben a kurta lábú, nehézkes mozgású „csúszómászók-ról” ez egyáltalán elmondható. A természetvédelmi szakemberek már aggódtak is, hol maradnak a gyönyörű, farkos kételtűek. De most, amerre nézünk a Fekete-völgyben vagy a Kemence- és a Drinó-patak mentén, a nedves avarban mindenütt cammognak. A legtöbbjük sárgán foltozott, van néhány narancsszínű, sőt piros is, de két egyforma nem akad. Kedvenc csemegéjükből, a csigából is látok eleget. A szalamandrák párás, esős időkben már nappal előbújnak rejtekükről, különben este indulnak vadászni. Turistacsoport jön, nézegetik az állatokat, senkinek sem jut eszébe bántani őket. És nem csak azért, mert tudják, védett faj, egyszerűen örülnek, hogy ennyi van belőlük.

Am pár évtizeddel ezelőtt ez még nem így volt. Az ókorban meg még úgyse: a rómaiak neves természetleírója, Plinius szerint: „Valamennyi mérges állat közül a szalamandrák a leggonoszabbak.” Annyi igazság van a dologban, hogy bőrmirigyeik, akárcsak a békákéi, mérgező anyagokat termelnek – éppen erre hívja fel a figyelmet a sárga, narancs és vörös jelzőszín –, begyulladt a szemünk, ha a samandarint és a samandaridint beledörzsöljük. Úgyhogy már csak ezért se háborgassuk őket! A középkori népi babonák jegyében is sokat elpusztítottak – akkoriban azt hitték, tűzbe dobva képes eloltani azt.

MIT KÍVÁN A SZALAMANDRA?

Tiszta víz, lomberdő árnyékolta, párás patak-völgy, avarral borított, nedves talaj, kövek és korhadt fák, moha

TÜZVÖRÖS SZÉPSÉG

Az ilyen színű példányok nálunk ritkaságszámba mennek, Európa egyes részein gyakoribbak (balra)

50 000 Ft!

Ennyi az eszmei értéke a berni egyezmény alapján az Európai Unió területén, így nálunk is védett állatnak (jobbra lent)

A Duna–Ipoly Nemzeti Park címerállata a havasi cincér, bár lehetne akár a foltos szalamandra is, de ezt „kisajátította” az Aggteleki Nemzeti Park, pedig talán éppen a Börzsönyben van a legtöbb belőle. Az Északi-középhegységben elterjedt, a Dunántúlon ritka, a nyugati határszélen megint gyakoribb. Népszerű állat, a blogokban a kirándulások vagy éppen a „szalamandra-túra” résztvevői „szalamandra-szönyegről” számolnak be, meg arról, hogy: „Ahová lépünk, szalamandra terem”, és a kemencei Nagy-völgy Szalamandra üdülőházaiba invitálják a megfáradt vándort. Az állat jelenléte azt jelzi, hogy a vizek itt (még) tiszták, mert erre nagyon kényes, szennyezettbe tavasszal útra sem bocsátja lárváit. Elevenszülő. Bár „ő” sem tér el a kételtűeknél megszokott „petelárva–kifejlett állat” sorrendtől, de a nőtény a megtermékenyített petéket visszatartja a testében, ahol azok fejlődésnek indulnak, és a kis szalamandrák végtagokkal és kopolyúval jönnek a világra. Gyorsan fejlődnek, ősz elején már áttérnek a szárazföldi életmódra, de akkor sem távolodnak messzire a víztől. Télre fagymentes helyre húzódnak, előszeretettel a gyökerek közti üregekbe. Sok egyéb tulajdonságuk mellett regenerálódásuk is különös, ezért is foglalkoznak vele a kutatóorvosok. Nemcsak bőrt és csontot, hanem komplett végtagot, sőt agyrészleteket is képesek fejleszteni. Utóbbira sokunknak lenne szüksége...

SZÖVEG ÉS KÉP: VOJNITS ANDRÁS